

RECENZJE

Bp Antoni Długosz, Beata Stypułkowska, Wprowadzenie do dydaktyki biblijnej, Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 2000, ss. 253.

Mimo dostępności różnorodnych publikacji o tematyce biblijnej oraz egzemplarzy Pisma Świętego (obecnie radujemy się piątym wydaniem Biblii Tysiąclecia) znajomość Biblii wśród katolików jest ciągle żenująco niska. Stąd widoczna jest wyraźna potrzeba podjęcia refleksji nad katechetycznym nauczaniem biblijnym.

I oto ukazał się właśnie pierwszy w Polsce podręcznik dydaktyki biblijnej skierowany głównie do katechetów i katechetyków. Dla obu tych grup może to być przydatna pomoc w uzyskaniu pewnych podstawowych założeń dotyczących formacji biblijnej. Autorzy dokonali wprowadzenia w zakres problematyki dotyczącej Pisma Świętego w katechezie. Głównym polem ich zainteresowania są zagadnienia dotyczące podstawowych kwestii katechezy biblijnej: zajmują się zakresem znajomości Biblii w formacji katechetycznej, metodyką katechezy biblijnej oraz problematyką kształcenia katechetów przez formy nauczania szkoły wyższej i formy samokształcenia kierowanego.

Całość obejmuje pięć rozdziałów. Pierwszy z nich ma charakter ogólnego wprowadzenia w zagadnienia dydaktyki biblijnej. Podaje uwagi wstępne, zajmuje się zakresem i zadaniami dydaktyki biblijnej oraz przedstawia etapy realizacji biblijnej formacji katechetów, kolejno: formację wstępną, podstawową, specjalistyczną i stałą.

Drugi rozdział mówi o zakresie znajomości Biblii w formacji katechetycznej. Najpierw wprowadza w problematykę podstawowego zakresu znajomości Biblii. Następnie zajmuje się zasadami historyczno-literackimi (wymienione są następujące: korzystanie z dobrego tłumaczenia Biblii, zrozumienie wyrazowe tekstu biblijnego, prawidłowe rozpoznanie rodzaju i gatunku literackiego danego tekstu biblijnego, poznanie kontekstu historycznego i geograficznego) oraz zasadami teologicznymi (wymienione są następujące: jedność całej Biblii, żywa Tradycja Kościoła, analogia wiary) w interpretacji tekstów biblijnych, by z kolei przejść do egzystencjalnego odczytywania Biblii jako słowa Bożego, żywego i skutecznego w naszym życiu. Pod koniec drugiego rozdziału podjęty został problem niewłaściwych sposobów odczytywania Pisma Świętego ujęty w trzech punktach: powierzchownego czytania Biblii, fundamentalistycznego czytania Biblii oraz niepoprawnej aktualizacji. Rozdział kończy podsumowanie.

Trzeci rozdział zajmuje się wybranymi elementami katechezy biblijnej. Zostały w nim podjęte następujące zagadnienia: trójczłonowa struktura katechezy antropologiczno-kerygmaticznej (w kolejnych podpunktach każdy człon został oddzielnie omówiony), praca nad konspektem (w podpunktach wyszczególniono: zrozumienie tematu, sformułowanie celów: dydaktycznego i wychowawczego, dobór metod i po-

mocy, pisemny zapis konspektu), katechetyczne metody biblijne odkrywające sens wyrazowy i teologiczny przeznaczone dla drugiego członu (mowa jest tutaj o możliwościach wykorzystania metod dramatyzacyjnych i egzegetycznych), katechetyczne metody biblijne odkrywające sens egzystencjalny przeznaczone dla trzeciego członu (przedstawione zostały przykłady wszystkich trzech grup metod: dramatyzacyjnych, egzegetycznych oraz egzystencjalnych). Ten rozdział zawiera najwięcej praktycznych wskazówek dla katechetów, które mogą być przez nich zastosowane nie tylko w kontekście katechezy biblijnej.

Kolejne rozdziały zajmują się refleksją nad kształceniem katechetów. I tak, w rozdziale czwartym podjęte została problematyka form nauczania w szkole wyższej w biblijnej formacji katechetów. Rozdział rozpoczyna wprowadzenie w zagadnienie dydaktycznej formacji katechetów na etapie podstawowym, następnie podejmuje zagadnienie wykładów, ćwiczeń katechetycznych, dydaktycznych, praktyk szkolnych oraz seminariów naukowych. Całość kończy podsumowanie.

Rozdział piąty podejmuje obszerny temat związany z samokształceniem kierowanym w biblijnej formacji katechetów. W kolejności omawia następujące zagadnienia: wprowadzenie w problematykę samokształcenia kierowanego, technika uczenia się w pracy samokształceniowej, indywidualne samokształcenie kierowane, samokształcenie kierowane w małych grupach, samokształcenie kierowane przy pomocy materiałów pomocniczych nauczania programowego, samokształcenie kierowane w nauczaniu korespondencyjnym. Całość kończy podsumowanie rozdziału.

Ostatni, szósty, rozdział przedstawia projekt programu biblijnej formacji katechetów. Rozpoczyna go wprowadzenie w problematykę projektowania programu biblijnej formacji katechetów. Następnie przedstawiony został program szczegółowy wykładów i ćwiczeń z dydaktyki biblijnej przeznaczony na jeden semestr w postaci uproszczonych konspektów. Materiały te przeznaczone są dla wykładowców (konspekty wykładów) i studentów (konspekty ćwiczeń). Propozycja ta zawiera przy wykładach układ treści, cele pytania problemowe, pytania sprawdzające oraz uwagi do ćwiczeń, przy ćwiczeniach – treść wykładów i odpowiadających im ćwiczeń, pytania sprawdzające do treści wykładów, ćwiczenia, zadania domowe, wykaz literatury z podziałem dla wszystkich i dla dociekliwych.

Całość pracy zamyka zakończenie, wykaz bibliografii oraz słownik niektórych terminów.

Niniejszy podręcznik zachęca czytelników do swoistej współpracy. Wyraża się to w problemowych pytaniach zamieszczonych po kolejnych punktach, jak również w podawaniu wielu praktycznych wskazań w tekście książki. Oprócz szeregu pytań na końcu każdego rozdziału przedstawiony jest wykaz lektury podstawowej i pomocniczej dotyczącej poruszanych zagadnień. Na uwagę zasługuje słownik ważniejszych terminów podający podstawowe definicje terminów katechetycznych i biblijnych.

Nie trzeba nikogo przekonywać, jak ważną pomoc otrzymuje katecheta w tej książce. Dydaktyka biblijna stanowi przecież najważniejszy element przekazu wiary w katechezie. Pismo Święte jest nie tylko „duszą teologii świętej” (KO 24); jest ono przede wszystkim pokarmem codziennym każdego chrześcijanina. Stronice Ksiąg świętych uobecniają samego Chrystusa, który „ma słowa życia wiecznego” (J 6, 68). Mając w pamięci to wyznanie Piotra, złożone po katechezie eucharystycznej Mistrza w Kafarnaum, łatwiej nam przyjdzie zgodzić się z kategorycznym stwierdzeniem

Autorów książki: „Katechetą nie może zostać osoba, która nie rozpoznaje w Piśmie Świętym zbawczego słowa Bożego i która sama nie doświadczyła jego skuteczności i aktualności” (s. 15).

Słowo Boże, objawione na kartach Biblii, wymaga jednak nie tylko głębokiej wiary i czystości serca. Aby poprawnie odczytać orędzie natchnionych ksiąg Starego i Nowego Testamentu, konieczna jest także znaczna wiedza teoretyczna. Jej przekazanie przekracza oczywiście ramy niniejszego podręcznika; znajdziemy w nim natomiast bogaty wybór literatury specjalistycznej. Głównym zadaniem podręcznika było wprowadzenie w teorię i praktykę dydaktyki biblijnej; stąd nacisk na zastosowanie zasad interpretacji Pisma Świętego dla potrzeb katechezy szkolnej. Jest to wymóg konieczny, aby Biblia stała się Księgą życia, otwartą dla każdego wierzącego. Podkreśla to również ostatni dokument Papieskiej Komisji Biblijnej o *Interpretacji Pisma Świętego w Kościele*. Jeżeli omawiana książka trafi do szerokiego kręgu odbiorców jest nadzieja na zmniejszenie przepaści między dokonaniem naukowymi biblistów w zakresie badań nad tekstami biblijnymi a zrozumieniem tych tekstów przez ogół wiernych.

Ks. Antoni Tronina

O. B. Duane. The Origins of Wisdom Chivalry, Brockhampton Press, London 1997, ss. 93.

Świadomość pewnych ideałów i postaw oraz głęboko zakorzenionych wartości, wręcz cnót ludzkich, zawsze towarzyszyła człowiekowi, choć była zróżnicowana kulturowo oraz społecznie. Były to zazwyczaj pewne dość powszechnie stawiane wymagania i zarazem oczekiwania, które w różnym stopniu i sensie przekraczały często przeciętność i zwyczajność wzajemnych odniesień międzyludzkich oraz między różnymi społecznościami. Były to jedne z pewnych wymagań wyróżniających pozytywnie osoby je spełniające; wręcz stawały się one pewnymi symbolami bohaterstwa ludzkiego oraz dobra.

W chrześcijaństwie, a zwłaszcza w całej jego szerokiej otoczce kulturowej, postawy te niejednokrotnie wyrastały także z bardziej ogólnych zjawisk społecznych czy kulturowych, typowych dla danego okresu i miejsca. Wiele postaw ludzkich faktycznie w nich się pozytywnie materializowało i stawało konkretnymi wyrazami osobowymi. Zatem nie były one zawsze jednoznacznie i wyłącznie motywowane i uzasadniane elementami czysto religijnymi. Ich przesłanie miało o wiele szersze elementy ludzkie i religijne, kulturowe i społeczne, a także nawet polityczne.

Współczesne zainteresowanie zjawiskiem rycerstwa czy bardziej rycerskości staje się coraz bardziej popularnym, wręcz modnym. Oczywiście inaczej należy na nie spojrzeć w krajach kultywujących wielowiekowe tradycje w tym względzie, a inaczej gdzie przeszłość ta i zwyczaje zostały brutalnie przerwane i wręcz zniszczone. Było to zazwyczaj bezmyślne niszczenie wszelkiej przeszłości a z nią wszelkich dóbr kulturowych i historycznych. W każdym jednak miejscu i czasie, obok ogólnych założeń mają one swoją specyfikę, bogactwo i lokalne uwarunkowania.

W tym szerokim kontekście z zainteresowaniem należy zatem przyjąć ciekawą pracę O. B. Duane, irlandzki z urodzenia, ale wykształconej w znakomitych uczel-